

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — पद पाठः

तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः

इष्टिशेषाभिधानं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

पूर्णा। पश्चात्। उत। पूर्णा। पुरस्तात्। उदिति। मद्ध्यतः। पौर्णमासीति पौर्ण—मासी।
जिगाय॥ तस्याम्। देवाः। अधीति। सँव्सन्त इति सं—वसन्तः। उत्तम इत्युत्—तमे।
नाके। इह। मादयन्ताम्॥ यत्। ते। देवाः। अदधुः। भागधेयमिति भाग—धेयम्। अमा-
वास्य इत्यमा—वास्ये। सँव्सन्त इति सं—वसन्तः। महित्वेति महि—त्वा॥ सा। नः। यज्ञम्।
पिपृहि। विश्ववार इति विश्व—वारे। रयिम्। नः। धेहि। सुभग इति सु—भगे। सुवीरमिति
सु—वीरम्॥ निवेशनीति नि—वेशनी। सङ्गमनीति सं—गमनी। वसूनाम्। विश्वा। रूपाणि।
वसूनि। आवेशयन्तीत्या—वेशयन्ती॥ सहस्रपोषमिति सहस्र—पोषम्। सुभगेति सु—भगा।
रराणा। सा। नः। एति। गन्न। वर्चसा। १ (५०) ॥ [१] ॥ सँव्विदानेति सं—विदाना॥
अग्नीषोमावित्यग्नी—सोमौ। प्रथमौ। वीर्येण। वसून्। रुद्रान्। आदित्यान्। इह। जिन्वतम्॥
माद्ध्यम्। हि। पौर्णमासमिति पौर्ण—मासम्। जुषेथाम्। ब्रह्मणा। वृद्धौ। सुकृतेनेति सु—
कृतेन। सातौ। अथ। अस्मभ्यमित्यस्म—भ्यम्। सहवीरामिति सह—वीराम्। रयिम्। नीति।
यच्छतम्॥ आदित्याः। च। अङ्गिरसः। च। अग्नीन्। एति। अदधत्। ते। द्रुशपूर्णमासा-
विति द्रुश—पूर्णमासौ। प्रेति। ऐप्सन्न। तेषाम्। अङ्गिरसाम्। निरुप्तमिति निः—उप्तम्। हविः।
आसीत्। अथ। आदित्याः। एतौ। होमौ। अपश्यन्न। तौ। अजुहवुः। ततः। वै। ते। द्रुशपू-
र्णमासाविति द्रुश—पूर्णमासौ। २ (५०) ॥ [२] ॥ पूर्वे। एति। अलभन्त। द्रुशपूर्णमासा-

विति द॒र्श—पूर्णा॒मासौ । आ॒ल॒भ॒मान॒ इत्या॑—ल॒भ॒मानः । ए॒तौ । हो॒मौ । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॒यात् । सा॒ख्यादि॑ति स—अ॒ख्यात् । ए॒व । द॒र्शपूर्ण॑मा॒सावि॑ति द॒र्श—पूर्णा॒मासौ । ए॒ति । ल॒भे॒त । ब्र॒ह्म-
वा॒दिन॒ इति॑ ब्र॒ह्म—वा॒दिनः । व॒दन्ति॑ । सः । तु । वै । द॒र्शपूर्ण॑मा॒सावि॑ति द॒र्श—पूर्णा॒मासौ ।
ए॒ति । ल॒भे॒त । यः । ए॒नयोः । अ॒नुलो॑ममि॒त्यनु॑—लो॒मम् । च । प्र॒ति॒लो॒ममि॑ति॒ प्रति॑—लो॒मम् ।
च । वि॒द्यात् । इति॑ । अ॒मावा॒स्याया॒ इत्य॑मा—वा॒स्यायाः । ऊ॒र्ध्वम् । तत् । अ॒नुलो॑ममि॒त्यनु॑—
लो॒मम् । पौ॒र्ण॒मास्या॒ इति॑ पौ॒र्ण—मा॒स्यै । प्र॒ती॒चीन॑म् । तत् । प्र॒ति॒लो॒ममि॑ति॒ प्रति॑—लो॒मम् ।
यत् । पौ॒र्ण॒मासी॑मि॒ति पौ॒र्ण—मा॒सीम् । पूर्वा॑म् । आ॒ल॒भे॒तेत्या॑—ल॒भे॒त । प्र॒ति॒लो॒ममि॑ति॒ प्रति॑—
लो॒मम् । ए॒नौ । ए॒ति । ल॒भे॒त । अ॒मुम् । अ॒प॒खी॑य॒माण॑मि॒त्यप॑—खी॒य॒माणम् । अनु॑ । अ॒पे॒ति ।
३ (५०) ॥ [३] ॥ खी॒ये॒त् । सा॒र॒स्व॒तौ । हो॒मौ । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॒यात् । अ॒मावा॒स्येत्य॑मा—
वा॒स्या । वै । स॒र॒स्व॒ती । अ॒नुलो॑ममि॒त्यनु॑—लो॒मम् । ए॒व । ए॒नौ । ए॒ति । ल॒भे॒त । अ॒मुम् । आ॒प्या-
य॑मा॒नमि॒त्या—प्या॑य॒मानम् । अनु॑ । ए॒ति । प्या॑य॒ते । आ॒ग्नावै॑ष्ण॒वमि॒त्याग्ना॑—वै॒ष्ण॒वम् । एका॑द-
श॒क॒पा॒लमि॒त्येका॑द॒श—क॒पा॒लम् । पु॒रस्ता॑त् । नि॒रिति॑ । व॒पे॒त् । स॒र॒स्व॒त्यै । च॒रुम् । स॒र॒स्व॒ते ।
द्वा॑द॒श॒क॒पा॒लमि॒ति द्वा॑द॒श—क॒पा॒लम् । यत् । आ॒ग्ने॒यः । भ॒वति॑ । अ॒ग्निः । वै । य॒ज्ञमु॑खमि॒ति
य॒ज्ञ—मु॒खम् । य॒ज्ञमु॑खमि॒ति य॒ज्ञ—मु॒खम् । ए॒व । ऋ॒द्धि॑म् । पु॒रस्ता॑त् । ध॒त्ते । यत् । वै॒ष्ण॒वः ।
भ॒वति॑ । य॒ज्ञः । वै । वि॒ष्णुः । य॒ज्ञम् । ए॒व । आ॒र॒भ्येत्या॑—र॒भ्य । प्रे॒ति । त॒नु॒ते । स॒र॒स्व॒त्यै । च॒रुः ।
भ॒वति॑ । स॒र॒स्व॒ते । द्वा॑द॒श॒क॒पा॒ल इति॑ द्वा॑द॒श—क॒पा॒लः । अ॒मावा॒स्येत्य॑मा—वा॒स्या । वै । स॒र-
स्व॒ती । पूर्णा॑मा॒स इति॑ पूर्ण—मा॒सः । स॒र॒स्वान् । तौ । ए॒व । सा॒ख्यादि॑ति स—अ॒ख्यात् । ए॒ति ।
र॒भे॒त । ऋ॒द्धो॒ति । आ॒भ्याम् । द्वा॑द॒श॒क॒पा॒ल इति॑ द्वा॑द॒श—क॒पा॒लः । स॒र॒स्व॒ते । भ॒वति॑ । मि॒थुन॑-
त्वा॒येति॑ मि॒थुन॑—त्वा॒य । प्र॒जा॒त्या इति॑ प्र—जा॒त्यै । मि॒थुनौ । गा॒वौ । द॒खि॑णा । स॒मृ॒द्ध्या इति॑
सं—ऋ॒द्ध्यै ॥ [४] ॥

(वर्चसा वै ते द॒र्शपूर्ण॑मा॒सा वप॑ तनु॒ते स॒र॒स्व॒त्यै पञ्चविं॑शतिश्च)

॥ १ ॥

★

ऋष॑यः । वै । इन्द्र॑म् । प्र॒त्य॒ख्यमि॑ति॒ प्रति॑—अ॒ख्यम् । न । अ॒प॒श्य॒न्न । तम् । वसि॑ष्ठः । प्र॒त्य॒-
ख्यमि॑ति॒ प्रति॑—अ॒ख्यम् । अ॒प॒श्य॒त् । सः । अ॒ब्रवी॑त् । ब्रा॒ह्म॒णम् । ते । व॒ख्या॑मि । यथा॑ । त्वत्पु॑-

रोहिता इति त्वत्—पुरोहिताः । प्रजा इति प्र—जाः । प्रजनिष्यन्त इति प्र—जनिष्यन्ते । अथ ।
 मा । इतरेभ्यः । ऋषिभ्य इत्यृषि—भ्यः । मा । प्रेति । वोचः । इति । तस्मै । एतान् । स्तोमभागा-
 निति स्तोम—भागान् । अब्रवीत् । ततः । वसिष्ठपुरोहिता इति वसिष्ठ—पुरोहिताः । प्रजा इति
 प्र—जाः । प्रेति । अजायन्त । तस्मात् । वासिष्ठः । ब्रह्मा । कार्यः । प्रेति । एव । जायते । रश्मिः ।
 असि । रूषयाय । त्वा । रूषयम् । जिन्व । इति । ५ (५०) ॥ [५] ॥ आह । देवाः । वै । रूषयः ।
 देवेभ्यः । एव । यज्ञम् । प्रेति । आह । प्रेतिरिति प्र—इति । असि । धर्माय । त्वा । धर्मम् । जिन्व ।
 इति । आह । मनुष्याः । वै । धर्मः । मनुष्येभ्यः । एव । यज्ञम् । प्रेति । आह । अन्वितिरित्यनु—
 इति । असि । दिवे । त्वा । दिवम् । जिन्व । इति । आह । एभ्यः । एव । लोकेभ्यः । यज्ञम् ।
 प्रेति । आह । विष्टम्भ इति वि—स्तम्भः । असि । वृष्ट्यै । त्वा । वृष्टिम् । जिन्व । इति । आह ।
 वृष्टिम् । एव । अवेति । ६ (५०) ॥ [६] ॥ रुन्धे । प्रवेति प्र—वा । असि । अनुवेत्यनु—वा ।
 असि । इति । आह । मिथुनत्वायेति मिथुन—त्वाय । उशिक् । असि । वसुभ्य इति वसु—भ्यः ।
 त्वा । वसून् । जिन्व । इति । आह । अष्टौ । वसवः । एकादश । रुद्राः । द्वादश । आदित्याः ।
 एतावन्तः । वै । देवाः । तेभ्यः । एव । यज्ञम् । प्रेति । आह । ओजः । असि । पितृभ्य इति पितृ—
 भ्यः । त्वा । पितॄन् । जिन्व । इति । आह । देवान् । एव । पितॄन् । अनु । समिति । तनोति । तन्तुः ।
 असि । प्रजाभ्य इति प्र—जाभ्यः । त्वा । प्रजा इति प्र—जाः । जिन्व । ७ (५०) ॥ [७] ॥
 इति । आह । पितॄन् । एव । प्रजा इति प्र—जाः । अनु । समिति । तनोति । पृतनाषाट् । असि ।
 पशुभ्य इति पशु—भ्यः । त्वा । पशून् । जिन्व । इति । आह । प्रजा इति प्र—जाः । एव । पशून् ।
 अनु । समिति । तनोति । रेवत् । असि । ओषधीभ्य इत्योषधि—भ्यः । त्वा । ओषधीः । जिन्व ।
 इति । आह । ओषधीषु । एव । पशून् । प्रतीति । स्थापयति । अभिजिदित्यभि—जित् । असि ।
 युक्तग्रावेति युक्त—ग्रावा । इन्द्राय । त्वा । इन्द्रम् । जिन्व । इति । आह । अभिजित्या इत्यभि—
 जित्यै । अधिपतिरित्यधि—पतिः । असि । प्राणायेति प्र—अनाय । त्वा । प्राणमिति प्र—अनम् ।
 ८ (५०) ॥ [८] ॥ जिन्व । इति । आह । प्रजास्विति प्र—जासु । एव । प्राणानिति प्र—अनान् ।
 दधाति । त्रिवृदिति त्रि—वृत् । असि । प्रवृदिति प्र—वृत् । असि । इति । आह । मिथुनत्वायेति
 मिथुन—त्वाय । स॒रोह इति सं—रोहः । असि । नी॒रोह इति निः—रोहः । असि । इति । आह ।

प्रजा॑त्या॒ इति॒ प्र—जा॒त्यै॑ । व॒सुकः॑ । अ॒सि॒ । वे॒षश्चि॑रिति॒ वे॒ष—श्चिः॑ । अ॒सि॒ । वस्य॑ष्टिः । अ॒सि॒ ।
इति॑ । आ॒ह । प्रति॑ष्ठित्या॒ इति॒ प्रति॑—स्थि॒त्यै ॥ [९] ॥

(जिन्वेत्य व प्रजा जिन्व प्राणन् त्रिंशच्च)

॥ २ ॥

★

अ॒ग्निना॑ । दे॒वेन॑ । पृ॒तनाः॑ । ज॒या॒मि॒ । गा॒यत्रे॑ण । छ॒न्दसा॑ । त्रि॒वृते॑ति॒ त्रि—वृ॒ता॑ । स्तोमे॑न ।
र॒थन्त॑रेणेति॒ रथं—त॒रेण॑ । सा॒म्ना॑ । व॒षट्कारे॑णेति॒ वषट्—का॒रेण॑ । वज्रे॑ण । पू॒र्वजा॑निति॒ पू॒र्व—
जा॒न् । भ्रातृ॑व्यान् । अ॒ध॒रान् । पा॒दया॑मि॒ । अवे॑ति॒ । ए॒नान् । बा॒धे । प्रती॑ति॒ । ए॒नान् । नु॒दे ।
अ॒स्मिन्न॑ । र॒ष्ये॑ । अ॒स्मिन्न॑ । भू॒मि॒लो॒क इति॑ भू॒मि—लो॒के । यः । अ॒स्मान् । द्वेष्टि॑ । यम् । च ।
व॒यम् । द्वि॒ष्मः । वि॒ष्णोः॑ । क्रमे॑ण । अती॑ति॒ । ए॒नान् । क्रा॒मा॒मि॒ । इन्द्रे॑ण । दे॒वेन॑ । पृ॒तनाः॑ ।
ज॒या॒मि॒ । त्रैष्टु॑भेन । छ॒न्दसा॑ । प॒ञ्चद॑शेनेति॒ पञ्च—द॒शेन॑ । स्तोमे॑न । बृ॒हता॑ । सा॒म्ना॑ । व॒षट्कारे॑णेति॒
वषट्—का॒रेण॑ । वज्रे॑ण । १० (५०) ॥ [१०] ॥ स॒हजा॑निति॒ सह—जा॒न् । वि॒श्वेभिः॑ । दे॒वेभिः॑ ।
पृ॒तनाः॑ । ज॒या॒मि॒ । जा॒गते॑न । छ॒न्दसा॑ । स॒प्तद॑शेनेति॒ सप्त—द॒शेन॑ । स्तोमे॑न । वा॒मदे॒व्येनेति॑
वा॒म—दे॒व्येन॑ । सा॒म्ना॑ । व॒षट्कारे॑णेति॒ वषट्—का॒रेण॑ । वज्रे॑ण । अ॒पर॑जानित्य॒पर—जा॒न् । इन्द्रे॑ण ।
स॒युज॑ इति॒ स—यु॒जः । व॒यम् । सा॒स॒ह्या॒मि॒ । पृ॒तन्य॑तः ॥ घ्नन्तः॑ । वृ॒त्राणि॑ । अ॒प्रति॑ ॥ यत् । ते ।
अ॒ग्ने । ते॒जः । तेन॑ । अ॒हम् । ते॒ज॒स्वी । भू॒या॒सम् । यत् । ते । अ॒ग्ने । वर्चः॑ । तेन॑ । अ॒हम् । वर्च॑स्वी ।
भू॒या॒सम् । यत् । ते । अ॒ग्ने । ह॒रः । तेन॑ । अ॒हम् । ह॒र॒स्वी । भू॒या॒सम् ॥ [११] ॥

(बृहता साम्ना वषट्कारेण वज्रेण षड्वारिंशच्च)

॥ ३ ॥

★

ये । दे॒वाः । य॒ज्ञह॑न् इति॒ यज्ञ—ह॑नः । य॒ज्ञमु॑ष इति॒ यज्ञ—मु॑षः । पृ॒थि॒व्याम् । अधी॑ति॒ ।
आ॒स॒ते ॥ अ॒ग्निः । मा॒ । तेभ्यः॑ । र॒ख्ण॑तु । गच्छे॑म । सु॒कृत॑ इति॒ सु—कृ॑तः । व॒यम् ॥ ए॒ति॒ ।
अ॒ग॒न्म॒ । मि॒त्राव॑रुणेति॒ मि॒त्रा—व॑रुणा । व॒रे॒ण्या॒ । रा॒त्री॒णाम् । भा॒गः । यु॒वयोः॑ । यः । अ॒स्ति॑ ॥
ना॒कम् । गृ॒ह्णा॒नाः । सु॒कृत॑स्येति॒ सु—कृ॑तस्य । लो॒के । तृती॑ये । पृ॒ष्ठे । अधी॑ति॒ । रो॒च॒ने । दि॒वः ॥
ये । दे॒वाः । य॒ज्ञह॑न् इति॒ यज्ञ—ह॑नः । य॒ज्ञमु॑ष इति॒ यज्ञ—मु॑षः । अ॒न्तरि॑ख्ये । अधी॑ति॒ ।

आसते॥ वा॒युः । मा॒ । तेभ्यः॑ । र॒ख॒ष॒तु । गच्छेम॑ । सु॒कृत॒ इति॑ सु—कृतः॑ । व॒यम्॥ याः । ते । रात्रीः॑ । स॒वि॒तः । १२ (५०) ॥ [१२] ॥ दे॒व॒या॒नी॒रिति॑ दे॒व—या॒नीः । अ॒न्त॒रा । द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा—पृ॒थि॒वी । वि॒य॒न्तीति॑ वि—य॒न्ति॥ गृ॒हैः । च॒ । स॒र्वैः । प्र॒जयेति॑ प्र—जया॑ । नु । अ॒ग्ने । सु॒वः । रु॒हा॒णाः । त॒र॒त । र॒जा॒श्सि॥ ये । दे॒वाः । य॒ज्ञ॒ह॒न इति॑ य॒ज्ञ—ह॒नः । य॒ज्ञ॒मु॒ष इति॑ य॒ज्ञ—मु॒षः । दि॒वि । अ॒धीति॑ । आसते॥ सूर्यः॑ । मा॒ । तेभ्यः॑ । र॒ख॒ष॒तु । गच्छेम॑ । सु॒कृत॒ इति॑ सु—कृतः॑ । व॒यम्॥ येन॑ । इन्द्रा॑य । स॒म॒भ॒र इति॑ सं—अ॒भ॒रः । प॒या॒श्सि । उ॒त्त॒मे॒नेत्यु॒त—त॒मेन॑ । ह॒विषा॑ । जा॒त॒वे॒द इति॑ जा॒त—वे॒दः ॥ तेन॑ । अ॒ग्ने । त्वम् । उ॒त । व॒र्द्ध॒य । इ॒मम् । स॒जा॒ता॒ना॒मिति॑ स—जा॒ता॒ना॒म् । श्रै॒ष्ठ्ये॑ । ए॒ति । धे॒हि । ए॒नम्॥ य॒ज्ञ॒ह॒न इति॑ य॒ज्ञ—ह॒नः । वै । दे॒वाः । य॒ज्ञ॒मु॒ष इति॑ य॒ज्ञ—मु॒षः । १३ (५०) ॥ [१३] ॥ स॒न्ति । ते । ए॒षु । लो॒केषु॑ । आ॒स॒ते । आ॒द॒दा॒ना॒ इत्या॑—द॒दा॒नाः । वि॒म॒ध्ना॒ना इति॑ वि—म॒ध्ना॒नाः । यः । द॒दा॒ति । यः । य॒ज॒ते । तस्य॑ ॥ ये । दे॒वाः । य॒ज्ञ॒ह॒न इति॑ य॒ज्ञ—ह॒नः । पृ॒थि॒व्याम् । अ॒धीति॑ । आसते॑ । ये । अ॒न्त॒रि॒ख॒षे । ये । दि॒वि । इति॑ । आ॒ह । इ॒मा॒न् । ए॒व । लो॒का॒न् । ती॒र्त्वा । स॒र्ग॒ह इति॑ स—गृ॒हः । स॒र्प॒शु॒रिति॑ स—प॒शुः । सु॒व॒र्ग॒मिति॑ सु॒वः—ग॒म् । लो॒कम् । ए॒ति । अ॒पेति॑ । वै । सो॒मे॒न । ई॒जा॒ना॒त् । दे॒व॒ताः । च॒ । य॒ज्ञः । च॒ । क्रा॒म॒न्ति । आ॒ग्ने॒यम् । प॒ञ्च॒क॒पा॒ल॒मिति॑ प॒ञ्च—क॒पा॒लम् । उ॒द॒व॒सा॒नी॒य॒मित्यु॒त—अ॒व॒सा॒नी॒य॒म् । नि॒रिति॑ । व॒पे॒त् । अ॒ग्निः । स॒र्वैः । दे॒व॒ताः । १४ (५०) ॥ [१४] ॥ पा॒ङ्कः । य॒ज्ञः । दे॒व॒ताः । च॒ । ए॒व । य॒ज्ञम् । च॒ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । गा॒य॒त्रः । वै । अ॒ग्निः । गा॒य॒त्र॒छ॒न्दा इति॑ गा॒य॒त्र—छ॒न्दाः । तम् । छ॒न्द॒सा । वी॒ति॑ । अ॒र्द्ध॒य॒ति । य॒त् । प॒ञ्च॒क॒पा॒ल॒मिति॑ प॒ञ्च—क॒पा॒लम् । क॒रोति॑ । अ॒ष्टा॒क॒पा॒ल॒ इत्य॒ष्टा—क॒पा॒लः । का॒र्यः । अ॒ष्टा॒ख॒रेत्य॒ष्टा—अ॒ख॒ष॒रा । गा॒य॒त्री । गा॒य॒त्रः । अ॒ग्निः । गा॒य॒त्र॒छ॒न्दा इति॑ गा॒य॒त्र—छ॒न्दाः । स्वे॒न । ए॒व । ए॒नम् । छ॒न्द॒सा । स॒मिति॑ । अ॒र्द्ध॒य॒ति । प॒ङ्क्यौ॑ । या॒ज्या॒नु॒वा॒क्ये इति॑ या॒ज्या—अ॒नु॒वा॒क्ये॑ । भ॒व॒तः । पा॒ङ्कः । य॒ज्ञः । तेन॑ । ए॒व । य॒ज्ञा॒त् । न । ए॒ति ॥ [१५] ॥

(स॒वि॒त॒र्दे॒वा य॒ज्ञ॒मु॒षः स॒र्वै दे॒व॒ता स्त्रि॒च॒त्वा॒रि॒श्श॒च)

॥ ४ ॥

सूर्यः॑ । मा॒ । दे॒वः । दे॒वेभ्यः॑ । पा॒तु । वा॒युः । अ॒न्त॒रि॒ख॒षा॒त् । य॒ज॒मा॒नः । अ॒ग्निः । मा॒ । पा॒तु । च॒ख॒षुषः॑ ॥ स॒ख॒ष । शू॒ष । स॒वि॒तः । वि॒श्व॒च॒र॒षण॑ इति॑ वि॒श्व—च॒र॒षणे॑ । ए॒तेभिः॑ । सो॒म । ना॒म॒भि-

रिति नाम—भिः । विधेम । ते । तेभिः । सोम । नामभिरिति नाम—भिः । विधेम । ते ॥ अहम् ।
 परस्तात् । अहम् । अवस्तात् । अहम् । ज्योतिषा । वीति । तमः । ववार ॥ यत् । अन्तरिखम् ।
 तत् । उ । मे । पिता । अभूत् । अहम् । सूर्यम् । उभयतः । ददरुश । अहम् । भूयासम् । उत्तम
 इत्युत्—तमः । समानानाम् । १६ (५०) ॥ [१६] ॥ एति । समुद्रात् । एति । अन्तरिख्यात् ।
 प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । उदधिमित्युद—धिम् । च्यावयाति । इन्द्रः । प्रेति । स्नौतु । मरुतः ।
 वरुषयन्तु । उदिति । नम्भय । पृथिवीम् । भिन्धि । इदम् । दिव्यम् । नभः ॥ उद्रः । दिव्यस्य । नः ।
 देहि । ईशानः । वीति । सृज । दृतिम् ॥ पशवः । वै । एते । यत् । आदित्यः । एषः । रुद्रः । यत् ।
 अग्निः । ओषधीः । प्रास्येति प्र—अस्य । अग्नौ । आदित्यम् । जुहोति । रुद्रात् । एव । पशून् ।
 अन्तः । दधाति । अथो इति । ओषधीषु । एव । पशून् । १७ (५०) ॥ [१७] ॥ प्रतीति । स्थाप-
 यति । कविः । यज्ञस्य । वीति । तनोति । पन्थाम् । नाकस्य । पृष्ठे । अधीति । रोचने । दिवः ॥
 येन । हव्यम् । वहसि । यासि । दूतः । इतः । प्रचेता इति प्र—चेताः । अमुतः । सनीयान् ॥ याः ।
 ते । विश्वाः । समिध इति सं—इधः । सन्ति । अग्ने । याः । पृथिव्याम् । बरुहिषि । सूर्ये । याः ॥
 ताः । ते । गच्छन्तु । आहुतिमित्या—हुतिम् । घृतस्य । देवायत इति देव—यते । यजमानाय ।
 शर्म ॥ आशासान इत्या—शासानः । सुवीर्यमिति सु—वीर्यम् । रायः । पोषम् । स्वश्वियमिति
 सु—अश्वियम् ॥ बृहस्पतिना । राया । स्वगाकृत इति स्वगा—कृतः । मह्यम् । यजमानाय ।
 तिष्ठ ॥ [१८] ॥

(समानाना मोषधीष्वेव पशून् मह्यं यजमाना यैकञ्च)

॥ ५ ॥

समिति । त्वा । नह्यामि । पर्यसा । घृतेन । समिति । त्वा । नह्यामि । अपः । ओषधीभिरि-
 त्योषधि—भिः ॥ समिति । त्वा । नह्यामि । प्रजयेति प्र—जया । अहम् । अद्य । सा । दीर्घिता ।
 सनवः । वाजम् । अस्मे इति ॥ प्रेति । एतु । ब्रह्मणः । पत्नी । वेदिम् । वर्णेन । सीदतु ॥ अथ ।
 अहम् । अनुकामिनीत्यनु—कामिनी । स्वे । लोके । विशै । इह ॥ सुप्रजस इति सु—प्रजसः ।
 त्वा । वयम् । सुपत्नीरिति सु—पत्नीः । उपेति । सेदिम् ॥ अग्ने । सपत्नदम्भनमिति सपत्न-
 दम्भनम् । अदब्धासः । अदाभ्यम् ॥ इमम् । वीति । स्यामि । वरुणस्य । पाशम् । १९ (५०)

॥ [१९] ॥ यम्। अबद्धीत। सविता। सुकेत इति सु—केतः॥ धातुः। च। योनौ। सुकृ-
तस्येति सु—कृतस्य। लोके। स्योनम्। मे। सह। पत्या। करोमि॥ प्रेति। इहि। उदेहीत्युत—
एहि। ऋतस्य। वामीः। अन्विति। अग्निः। ते। अग्रम्। नयतु। अदितिः। मर्द्ध्यम्। ददताम्।
रुद्रावसृष्टेति रुद्र—अवसृष्ट। असि। युवा। नाम। मा। मा। हिंसीः। वसुभ्य इति वसु—
भ्यः। रुद्रेभ्यः। आदित्येभ्यः। विश्वेभ्यः। वः। देवेभ्यः। पन्नेजनीरिति पत्—नेजनीः। गृह्णामि।
यज्ञाय। वः। पन्नेजनीरिति पत्—नेजनीः। सादयामि। विश्वस्य। ते। विश्वावत इति विश्व—
वतः। वृष्णिषावत इति वृष्णिय—वतः। २० (५०) ॥ [२०] ॥ तव। अग्ने। वामीः। अन्विति।
सन्दृशीति सं—दृशि। विश्वा। रेतांसि। धिषीय। अगन्न। देवान्। यज्ञः। नीति। देवीः।
देवेभ्यः। यज्ञम्। अशिषन्न। अस्मिन्न। सुन्वति। यजमाने। आशिष इत्या—शिषः। स्वाहाकृता
इति स्वाहा—कृताः। समुद्रेष्टा इति समुद्रे—स्थाः। गन्धर्वम्। एति। तिष्ठत। अनु॥ वातस्य।
पत्मन्न। इडः। ईडिताः ॥ [२१] ॥

(पाशं वृष्णिषावत स्त्रिंशच्च)

॥ ६ ॥

★

वषट्कार इति वषट्—कारः। वै। गायत्रियै। शिरः। अच्छिनत्। तस्यै। रसः। परेति।
अपतत्। सः। पृथिवीम्। प्रेति। अविशत्। सः। खदिरः। अभवत्। यस्य। खादिरः। सुवः।
भवति। छन्दसाम्। एव। रसेन। अवेति। द्यति। सरसा इति स—रसाः। अस्य। आहुतय
इत्या—हुतयः। भवन्ति। तृतीयस्याम्। इतः। दिवि। सोमः। आसीत्। तम्। गायत्री। एति।
अहरत्। तस्य। पर्णम्। अच्छिद्यत्। तत्। पर्णः। अभवत्। तत्। पर्णस्य। पर्णत्वमिति पर्ण—
त्वम्। यस्य। पर्णमयीति पर्ण—मयी। जुहूः। २२ (५०) ॥ [२२] ॥ भवति। सौम्याः। अस्य।
आहुतय इत्या—हुतयः। भवन्ति। जुषन्ते। अस्य। देवाः। आहुतीरित्या—हुतीः। देवाः। वै।
ब्रह्मन्न। अवदन्त। तत्। पर्णः। उपेति। अशृणोत्। सुश्रवा इति सु—श्रवाः। वै। नाम। यस्य।
पर्णमयीति पर्ण—मयी। जुहूः। भवति। न। पापम्। श्लोकम्। शृणोति। ब्रह्म। वै। पर्णः। विट्।
मरुतः। अन्नम्। विट्। मारुतः। अश्वत्थः। यस्य। पर्णमयीति पर्ण—मयी। जुहूः। भवति।
आश्वत्थी। उपभृतित्युप—भृत्। ब्रह्मणा। एव। अन्नम्। अवेति। रुन्धे। अथो इति। ब्रह्म।

२३ (५०) ॥ [२३] ॥ ए॒व। वि॒शि। अधी॑ति। ऊ॒हति॑। रा॒ष्ट्रम्। वै। पर्णः॑। विट्। अ॒श्वत्थः॑।
यत्। पर्ण॑मयीति पर्ण—मयी॑। जु॒हूः। भव॑ति। आ॒श्वत्थी॑। उ॒पभृ॑तित्युप—भृत्। रा॒ष्ट्रम्। ए॒व।
वि॒शि। अधी॑ति। ऊ॒हति॑। प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा—प॑तिः। वै। अ॒जुहो॑त्। सा। यत्र॑। आ॒हुति॑-
रित्या—हु॑तिः। प्र॒त्यति॑ष्ठदिति प्रति—अति॑ष्ठत्। ततः॑। वि॒कङ्क॑त् इति वि—कङ्क॑त्। उ॒दिति॑।
अ॒तिष्ठ॑त्। ततः॑। प्र॒जा इति॑ प्र—जाः। अ॒सृज॑त्। यस्य॑। वै॒कङ्क॑ती। ध्रु॒वा। भव॑ति। प्र॒तीति॑।
ए॒व। अ॒स्य। आ॒हुत॑य इत्या—हु॑तयः। ति॒ष्ठन्ति॑। अथो॑ इति॑। प्रेति॑। ए॒व। जा॒यते॑। ए॒तत्।
वै। स्रु॒चाम्। रू॒पम्। यस्य॑। ए॒वऋ॑पा इत्ये॒वं—रू॒पाः। स्रु॒चः। भव॑न्ति। सर्वा॑णि। ए॒व।
ए॒नम्। रू॒पाणि॑। प॒शूना॑म्। उपेति॑। ति॒ष्ठन्ते॑। न। अ॒स्य। अ॒परू॑पमित्यप—रू॒पम्। आ॒त्मन्।
जा॒यते ॥ [२४] ॥

(जुहू रथो ब्रह्म स्रुचाऋ सप्तदश च)

॥ ७ ॥

★

उ॒पया॑मगृहीत इत्यु॒पया॑म—गृही॑तः। अ॒सि। प्र॒जाप॑तय इति प्र॒जा—प॑तये। त्वा। ज्योति॑-
ष्मते। ज्योति॑ष्मन्तम्। गृ॒ह्णामि॑। द॒र्षाय॑। द॒र्षवृ॑ध इति द॒र्ष—वृ॑धे॑। रा॒तम्। दे॒वेभ्यः॑।
अ॒ग्निजि॑ह्वेभ्य इत्य॒ग्नि—जि॑ह्वेभ्यः। त्वा। ऋ॒तायु॑भ्य इत्यृ॒तायु॑—भ्यः। इन्द्र॑ज्येष्ठेभ्य इतीन्द्र—
ज्येष्ठे॑भ्यः। वरु॑णराजभ्य इति वरु॑णराज—भ्यः। वा॒तापि॑भ्य इति वा॒तापि॑—भ्यः। प॒र्जन्या॑-
त्मभ्य इति प॒र्जन्या॑त्म—भ्यः। दि॒वे। त्वा। अ॒न्तरि॑र्षाय। त्वा। पृ॒थिव्यै॑। त्वा। अ॒पेति॑।
इन्द्र॑। द्वि॒षतः॑। मनः॑। अ॒पेति॑। जि॒ज्यास॑तः। ज॒हि। अ॒पेति॑। यः। नः॑। अ॒राती॑यति। तम्।
ज॒हि। प्रा॒णाय॑ति प्र—अ॒नाय॑। त्वा। अ॒पाना॑येत्यप—अ॒नाय॑। त्वा। व्या॒नाये॑ति वि—अ॒नाय॑।
त्वा। स॒ते। त्वा। अ॒सते॑। त्वा। अ॒द्भ्य इत्य॑त्—भ्यः। त्वा। ओ॒षधी॑भ्य इत्यो॒षधि॑—भ्यः।
वि॒श्वेभ्यः॑। त्वा। भू॒तेभ्यः॑। यतः॑। प्र॒जा इति॑ प्र—जाः। अ॒स्वि॒द्राः। अ॒जाय॑न्त। तस्मै॑। त्वा।
प्र॒जाप॑तय इति प्र॒जा—प॑तये। वि॒भूदा॑वन्न इति वि॒भु—दा॑वन्ने॑। ज्योति॑ष्मते। ज्योति॑ष्मन्तम्।
जु॒होमि ॥ [२५] ॥

(ओषधीभ्य श्रुतुर्दश च)

॥ ८ ॥

★

याम्। वै। अ॒ध्व॒र्युः। च। यज॑मानः। च। दे॒वता॑म्। अ॒न्तरि॑त इत्य॒न्तः—इ॒तः। तस्यै॑।
 ए॒ति। वृ॒श्च्ये॒ते इति॑। प्रा॒जाप॒त्यमि॑ति प्राजा—प॒त्यम्। द॒धिग्र॑हमि॒ति दधि॑—ग्र॒हम्। गृ॒हीया॒त्।
 प्रा॒जाप॒तिरि॑ति प्रा॒जा—प॒तिः। सर्वा॑ः। दे॒वता॑ः। दे॒वता॑भ्यः। ए॒व। नी॒ति। हु॒वा॒ते इति॑। ज्ये॒ष्ठः।
 वै। ए॒षः। ग्र॒हा॒णाम्। यस्य॑। ए॒षः। गृ॒ह्यते॑। ज्यै॒ष्ठ्यम्। ए॒व। ग॒च्छ॒ति। सर्वा॑साम्। वै। ए॒तत्।
 दे॒वता॑नाम्। रू॒पम्। यत्। ए॒षः। ग्र॒हः। यस्य॑। ए॒षः। गृ॒ह्यते॑। सर्वा॑णि। ए॒व। ए॒नम्। रू॒पाणि॑।
 प॒शूनाम्। उ॒पेति॑। ति॒ष्ठन्ते॑। उ॒पया॑मगृहीत इत्यु॒पया॑म—गृही॒तः। २६ (५०) ॥ [२६] ॥
 अ॒सि। प्रा॒जाप॑तय इति प्रा॒जा—प॒तये॑। त्वा। ज्योति॑ष्मते। ज्योति॑ष्मन्तम्। गृ॒ह्णामि॑। इति॑। आ॒ह।
 ज्योति॑ः। ए॒व। ए॒नम्। स॒मा॒ना॒नाम्। क॒रोति॑। अ॒ग्निजि॑ह्वेभ्य इत्य॒ग्नि—जि॑ह्वेभ्यः। त्वा। ऋ॒ता॒-
 यु॒भ्य इत्यृ॑तायु—भ्यः। इति॑। आ॒ह। ए॒ताव॑तीः। वै। दे॒वता॑ः। ता॒भ्यः। ए॒व। ए॒नम्। सर्वा॑भ्यः।
 गृ॒ह्णा॒ति। अ॒पेति॑। इन्द्र॑। द्वि॒षतः॑। मनः॑। इति॑। आ॒ह। भ्रातृ॑व्यापनुत्त्या इति भ्रातृ॑व्य—अ॒प॒-
 नु॒त्त्यै। प्रा॒णाये॑ति प्रा—अ॒नाय॑। त्वा। अ॒पा॒नाये॑त्यप—अ॒नाय॑। त्वा। इति॑। आ॒ह। प्रा॒णानि॑ति
 प्रा—अ॒नान्। ए॒व। यज॑माने। द॒धा॒ति। तस्मै॑। त्वा। प्रा॒जाप॑तय इति प्रा॒जा—प॒तये॑। वि॒भू॒दाव॑न्न
 इति॑ वि॒भु—दा॒वन्ने॑। ज्योति॑ष्मते। ज्योति॑ष्मन्तम्। जु॒होमि॑। २७ (५०) ॥ [२७] ॥ इति॑।
 आ॒ह। प्रा॒जाप॑तिरि॒ति प्रा॒जा—प॒तिः। सर्वा॑ः। दे॒वता॑ः। सर्वा॑भ्यः। ए॒व। ए॒नम्। दे॒वता॑भ्यः।
 जु॒हो॒ति। आ॒ज्यग्र॑हमित्या॒ज्य—ग्र॒हम्। गृ॒हीया॒त्। तेज॑स्कामस्येति तेजः—का॒मस्य॑। तेजः॑।
 वै। आ॒ज्यम्। तेज॑स्वी। ए॒व। भ॒वति॑। सो॒मग्र॑हमि॒ति सोम॑—ग्र॒हम्। गृ॒हीया॒त्। ब्र॒ह्मव॑र्चस॒-
 का॒मस्ये॑ति ब्रह्मव॑र्चस—का॒मस्य॑। ब्रह्मव॑र्चसमि॒ति ब्रह्म॑—व॒र्चसम्। वै। सोमः॑। ब्रह्मव॑र्चसीति
 ब्रह्म॑—व॒र्चसी॑। ए॒व। भ॒वति॑। द॒धिग्र॑हमि॒ति दधि॑—ग्र॒हम्। गृ॒हीया॒त्। प॒शुका॑मस्येति प॒शु—
 का॒मस्य॑। ऊ॒र्क्। वै। दधि॑। ऊ॒र्क्। प॒शवः॑। ऊ॒र्जा। ए॒व। अ॒स्मै। ऊ॒र्जम्। प॒शून्। अ॒वेति॑।
 रु॒न्धे ॥ [२८] ॥

(उपया॒मगृ॑हीतो जुहोमि त्रिच॑त्वारि॒ंशच्च॑)

॥ ९ ॥

त्वे इति॑। क्रतु॑म्। अपी॑ति। वृ॒ञ्जन्ति॑। वि॒श्वे॑। द्विः॑। यत्। ए॒ते। त्रिः॑। भव॑न्ति। ऊ॒माः॑॥
 स्वा॒दोः। स्वा॒दीयः॑। स्वा॒दुना॑। सृ॒ज्। स॒मि॒ति। अ॒तः। उ॒। स्वि॑ति। मधु॑। मधु॑ना। अ॒भी॒ति॑।

योधि॥ उपयामगृहीत इत्युपयाम—गृहीतः। असि। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। त्वा।
 जुष्टम्। गृह्णामि। एषः। ते। योनिः। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। त्वा॥ प्राणग्रहानिति प्राण—
 ग्रहान्। गृह्णाति। एतावत्। वै। अस्ति। यावत्। एते। ग्रहाः। स्तोमाः। छन्दांसि। पृष्ठानि।
 दिशः। यावत्। एव। अस्ति। तत्। २९ (५०) ॥ [२९] ॥ अवेति। रुन्धे। ज्येष्ठाः। वै।
 एतान्। ब्राह्मणाः। पुरा। विदाम्। अक्रन्न। तस्मात्। तेषाम्। सर्वाः। दिशः। अभिजिता
 इत्यभि—जिताः। अभूवन्न। यस्य। एते। गृह्यन्ते। ज्यैष्ठ्यम्। एव। गच्छति। अभीति। दिशः।
 जयति। पञ्च। गृह्यन्ते। पञ्च। दिशः। सर्वासु। एव। दिख्षु। ऋद्ध्युवन्ति। नवनवेति नव—नव।
 गृह्यन्ते। नव। वै। पुरुषे। प्राणा इति प्र—अनाः। प्राणानिति प्र—अनान्। एव। यजमानेषु।
 दधति। प्रायणीय इति प्र—अयनीये। च। उदयनीय इत्युत्—अयनीये। च। गृह्यन्ते। प्राणा
 इति प्र—अनाः। वै। प्राणग्रहा इति प्राण—ग्रहाः। ३० (५०) ॥ [३०] ॥ प्राणैरिति प्र—अनैः।
 एव। प्रयन्तीति प्र—यन्ति। प्राणैरिति प्र—अनैः। उदिति। यन्ति। दशमे। अहन्न। गृह्यन्ते।
 प्राणा इति प्र—अनाः। वै। प्राणग्रहा इति प्राण—ग्रहाः। प्राणेभ्य इति प्र—अनेभ्यः। खलु।
 वै। एतत्। प्रजा इति प्र—जाः। यन्ति। यत्। वामदेव्यमिति वाम—देव्यम्। योनैः। च्यवते।
 दशमे। अहन्न। वामदेव्यमिति वाम—देव्यम्। योनैः। च्यवते। यत्। दशमे। अहन्न। गृह्यन्ते।
 प्राणेभ्य इति प्र—अनेभ्यः। एव। तत्। प्रजा इति प्र—जाः। न। यन्ति ॥ [३१] ॥

(तत् प्राणग्रहाः सप्तविंशच्च)

॥ १० ॥

★

प्रेति। देवम्। देव्या। धिया। भरत। जातवेदसमिति जात—वेदसम्॥ हव्या। नः। वरुषत्।
 आनुषक्॥ अयम्। उ। स्यः। प्रेति। देवयुरिति देव—युः। होता। यज्ञाय। नीयते॥ रथः।
 न। योः। अभीवृत इत्यभि—वृतः। घृणीवान्। चेतति। त्मना॥ अयम्। अग्निः। उरुष्यति।
 अमृतात्। इव। जन्मनः॥ सहसः। चित्। सहीयान्। देवः। जीवातवे। कृतः॥ इडायाः।
 त्वा। पदे। वयम्। नाभा। पृथिव्याः। अधि॥ जातवेद इति जात—वेदः। नीति। धीमहि।
 अग्ने। हव्याय। वोढवे ॥ [३२] ॥ अग्ने। विश्वेभिः। स्वनीकेति सु—अनीक। देवैः। ऊर्णा-
 वन्तमित्यूर्णा—वन्तम्। प्रथमः। सीद। योनिम्॥ कुलायिनम्। घृतवन्तमिति घृत—वन्तम्।

सवित्रे। यज्ञम्। नय। यजमानाय। साधु॥ सीद। होतः। स्वे। उ। लोके। चिकित्वान्।
सादय। यज्ञम्। सुकृतस्येति सु—कृतस्य। योनौ॥ देवावीरिति देव—अवीः। देवान्। हविषा।
यजासि। अग्ने॥ बृहत्। यजमाने। वयः। धाः॥ नीति। होता। होतृषदन् इति होतृ—सदने।
विदानः। त्वेषः। दीदिवान्। असदत्। सुदरुष इति सु—दरुषः॥ अदब्धव्रतप्रमतिरित्यद-
ब्धव्रत—प्रमतिः। वसिष्ठः। सहस्रम्भर इति सहस्रं—भरः। शुचिजिह्व इति शुचि—जिह्वः।
अग्निः॥ त्वम्। दूतः। त्वम्। ३३ (५०) ॥ [३३] ॥ उ। नः। परस्या इति परः—पाः। त्वम्।
वस्यः। एति। वृषभ। प्रणेतेति प्र—नेता॥ अग्ने॥ तोकस्य। नः। तने। तनूनाम्। अप्रयु-
च्छन्तियप्र—युच्छन्। दीद्यत्। बोधि। गोपा इति गो—पाः॥ अभीति। त्वा। देव। सवितः।
ईशानम्। वार्याणाम्॥ सदा। अवन्न। भागम्। ईमहे॥ मही। द्यौः। पृथिवी। च। नः। इमम्।
यज्ञम्। मिमिष्वताम्॥ पिपृताम्। नः। भरीमभिरिति भरीम—भिः॥ त्वाम्। अग्ने। पुष्करात्।
अधीति। अथर्वा। निरिति। अमन्थत॥ मूदर्धः। विश्वस्य। वाघतः॥ तम्। उ। ३४ (५०)
॥ [३४] ॥ त्वा। दृष्ट्यङ्। ऋषिः। पुत्रः। ईधे। अथर्वणः॥ वृत्रहणमिति वृत्र—हनम्। पुर-
न्दरमिति पुरं—दरम्॥ तम्। उ। त्वा। पाथ्यः। वृषा। समिति। ईधे। दस्युहन्तममिति दस्यु-
हन्तमम्॥ धनञ्जयमिति धनं—जयम्। रणेरण इति रणे—रणे॥ उत। ब्रुवन्तु। जन्तवः।
उदिति। अग्निः। वृत्रहेति वृत्र—हा। अजनि॥ धनञ्जय इति धनं—जयः। रणेरण इति रणे—
रणे॥ एति। यम्। हस्ते॥ न। खादिनम्। शिशुम्। जातम्। न। विभ्रति॥ विशाम्। अग्निम्।
स्वदध्वरमिति सु—अध्वरम्॥ प्रेति। देवम्। देववीतय इति देव—वीतये। भरत। वसुवित्तम-
मिति वसुवित्—तम्॥ एति। स्वे। योनौ॥ नीति। सीदतु॥ एति। ३५ (५०) ॥ [३५] ॥
जातम्। जातवेदसीति जात—वेदसि। प्रियम्। शिशीत्। अतिथिम्॥ स्योने। एति। गृहपति-
मिति गृह—पतिम्॥ अग्निना। अग्निः। समिति। इच्छ्यते। कविः। गृहपतिरिति गृह—पतिः।
युवा॥ हव्यवाडिति हव्य—वाट्। जुह्वस्य इति जुहु—आस्यः॥ त्वम्। हि। अग्ने। अग्निना।
विप्रः। विप्रेण। सन्न। सता॥ सखा। सख्या। समिच्छ्यस इति सं—इध्यसे॥ तम्। मर्ज-
यन्त। सुक्रतुमिति सु—क्रतुम्। पुरोयावानमिति पुरः—यावानम्। आजिषु॥ स्वेषु। रूषयेषु।

वा॒जिन॑म्॥ य॒ज्ञेन॑। य॒ज्ञम्। अ॒यज॑न्त॒। दे॒वाः। ता॒नि। ध॒र्मा॑णि। प्र॒थ॒मा॒नि। आ॒स॒न्न॥ ते। ह॒।
नाक॑म्। म॒हि॒मा॒नः। स॒च॒न्ते। यत्र॑। पूर्वे॑। सा॒ख्याः। स॒न्ति। दे॒वाः ॥ [३६] ॥

(बोढवे दूतस्त्वं तमु सीदत्वा यत्र चत्वारि च)

॥ ११ ॥

॥ हरिः ॐ ॥

तृतीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः — पद पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
११	३६

